

EBH-bladet

Nyhetsbrev för oss som jobbar med förorenade områden

Nr 2 • 2020

Kan tillsynsmyndigheten bidra till en hållbar sanering?

Flera Länsstyrelser jobbar med att på olika sätt bidra till hållbarare saneringar. I Östergötland har vi tillsammans med EnviFix AB jobbat med att ta fram en kunskapssammanställning om hur man inom tillsynen kan arbeta för att bidra till hållbar efterbehandling.

Sammanställningen är i första hand tänkt som ett stöd för miljöskyddshandläggare på kommuner och länsstyrelser. Vi har även tagit fram checklistor med exempel på tips och frågor för att beakta hållbarhetsaspekten i olika skeden i EBH-processen. Det är viktigt att poängtera att kunskapssammanställningen och checklistorna inte är kompletta men likväl är förhoppningen att de kan utgöra ett stöd för den enskilde handläggaren och på så sätt bidra till en mer hållbar efterbehandling. Du kan ladda ned [kunskapssammanställningen](#) och [checklistorna](#) via länkarna eller läsa mer om INSURE på [projektets webbsida](#).

En avgörande faktor är att lyfta in hållbarhetsaspekterna i ett tidigt skede i EBH-processen. Det skapar handlingsutrymme och ger exploitören eller problemägaren möjlighet att kunna studera olika alternativ och komma fram till en hållbar efterbehandlingsmetod.

Erfarenhetsmässigt är det mycket som tyder på att en tidigt påbörjad och återkommande dialog med motparten är en av de viktigaste ingredienserna för att uppnå en hållbar sanering. En ömsesidig förståelse för varandras roller, utgångspunkter och utmaningar kan underlätta och bidra till en förbättrad dialog samt till att engagemang och resurser läggs på väsentliga frågor.

Vår erfarenhet är att möjligheten att hitta hållbarare lösningar ökar om det är huvudmannen, exempelvis en ansvarig verksamhetsutövare, som

driver ärendet framåt och själv upptäcker fördelarna med hållbarare metoder. I ett tidigt skede är det därför bra att med hjälp av information och råd bidra till att motparten får kännedom om EBH-processen och hur man stegvis jobbar med att utreda och åtgärda ett förorenat område, vilka lagar och regler som reglerar arbetet och fördelarna med att utarbeta och genomföra en hållbar efterbehandling.

Om vi i ett tidigt skede tillsammans med problemägaren eller exploitören kan formulera en problembeskrivning och diskutera målbilden för det aktuella området, det vill säga vilken framtida markanvändning som ska kunna bedrivas inom och intill det förorenade området så bygger man gemensamt en bra grund för det fortsatta arbetet.

Bidragsfinansierad termisk sanering i Norrköping. Erfarenheter från bidragsprojekt kan användas vid tillsynsdrivna projekt. Foto: Markus Gustafsson.

Hållbarhetsaspekterna behöver sedan beaktas i alla steg i EBH-processen. I undersökningskedet kan det handla om att inkludera och utvärdera flera parametrar exempelvis TOC, pH, redox och grundvattennivåer. Tanken med detta är att bedöma förutsättningarna för olika åtgärdsmetoder. På det sättet kan vissa

åtgärdsmetoder tidigt uteslutas och man kan tidigare se vilken typ av data som behöver samlas in i mer detaljerad omfattning. Följaktligen är exempelvis granskning av provtagningsplaner ett viktigt arbetsmoment för tillsynsmyndigheten.

Riskbedömningen är ett annat viktigt moment och tillsynsmyndigheten kan göra stor nytta genom att kontrollera att antagna förutsättningar och förhållanden i tillämpade riktvärden är relevanta för den aktuella platsen. Tänk på att en åtgärd som utförs i onödan aldrig är hållbar, detsamma gäller för en förorening som felaktigt lämnats trots att den utgör en oacceptabel risk. Genom att se till att Naturvårdverkets vägledningar tillämpas och att riskbedömningen utförs på riktigt sätt så bidrar tillsynsmyndigheten till en hållbar efterbehandling.

Åtgärdsutredningen bör normalt sett omfatta flera åtgärdsmetoder. Finns det relevanta åtgärdsmetoder som inte tagits upp i åtgärdsutredningen kan tillsynsmyndigheten efterfråga en motivering till varför de inte är utredda. I många fall är det totalt sett billigare att använda en annan åtgärdsteknik än schaktsanering. Tillsynsmyndigheten har således goda skäl att ifrågasätta om en problemägare eller exploatör schablonmässigt avvisar andra åtgärdsmetoder med hänvisning till att det blir för dyrt.

Vid så kallade blandföroreningar eller vid områden där föroreningssammansättningen eller materialsammansättningen varierar mycket, exempelvis vid förorenade fyllnadsmassor så kan det vara svårt att hitta en fungerande behandlingsmetod. Då kan schaktsanering vara ett bra alternativ att utreda. Då kan man istället som tillsynsmyndighet fokusera på att ställa frågor som rör sortering och klassificering av massor samt möjligheter till återanvändning.

Hållbarheten för varje metod är projektspecifik och en metod som bedöms vara mest hållbar vid en ytligt liggande markförorening behöver inte vara det för en förorening som är belägen på 4 meters djup. Det går därför inte att säga något generellt om huruvida en metod är hållbar eller ej.

Se dock till att det görs en riskvärdering i varje projekt. Det är ett moment som kan göras på olika sätt och med hjälp av olika metoder. I riskvärderingen finns möjligheten att verkligen utvärdera om metoden kan räknas som hållbar. Tillsynsmyndigheten bör alltid se till att det genomförs en bra riskvärdering.

I materialet som vi tagit fram får man även lite tips kring hur tillsynsmyndigheten kan agera under förberedelseskedet, genomförandet och vid uppföljning av åtgärden. Som tillsynsmyndighet bör vi verka för att efterbehandlingen genomförs med rätt ambitionsnivå, det är en betydelsefull aspekt för hållbar efterbehandling. Det är viktigt att efterbehandlingen kontrolleras och följs upp på ett bra sätt. Brister i genomförandet kan orsaka betydande konsekvenser för miljön eller människors hälsa.

Det finns mycket man kan jobba vidare med. Nästa steg i vårt arbete är att tillsammans med EnviFix AB ta fram och genomföra en utbildning för tillsynshandläggare. Vår förhoppning är att andra län ska kunna använda det material som tas fram. Vår ambition är också att på sikt göra framtaget material mer användbart via EBH-portalen och koppla ihop det med annat vägledningsmaterial.

Markus Gustafsson, Länsstyrelsen Östergötland